

спостерігаються значні зміни в оцінці своєї компетентності, активності, задоволеності життям, також є передумови незайнятості, пов'язані з емоційним прийняттям (або неприйняттям) стану безробіття, ступенем впевненості в знаходженні роботи [2].

Виділяють три основні причини безробіття: 1. втрата роботи (звільнення); 2. добровільний вихід на пенсію; 3. перша поява на ринку праці.

Кожна з цих причин має психологічні особливості впливу на стан особистості. Втрата роботи (звільнення у зв'язку з реорганізацією підприємства) має найбільш негативний вплив на особистість, тому що має ефект несподіваності. Добровільний вихід на пенсію – це особливий вид безробіття, який був «запланований» та не має особливих негативних тенденцій. Перша поява на ринку труда перевіряє конкурентоспроможність особистості і може виникнути певна фрустрація та відчуття невиправданих сподівань. Таким чином, можна зробити висновок, що незалежно від виду або причини безробіття, воно є складною життєвою обставиною для особистості та руйнує усталений спосіб життя.

Література

1. Бабаскін А.Ю. Безробітні // Юридична енциклопедія : [у 6 т.] / ред. кол. Ю.С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.] – К. : Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1998. – Т. 1 : А – Г. – 672 с.
2. Брайер К.Х. Безработица и неполная занятость / Социол. исслед. // К.Х. Брайер. — 1993. — №10. — С.101-108
3. Глуханюк Н.С. Психология безработицы: введение в проблему / Н.С. Глуханюк, А.И. Колобкова, А.А. Печеркина. – М.: Мос. психол.-соц. ин-т, 2003. – 84 с.

УДК 159.942.3:316.61

Тищенко Л.В.

кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри практичної психології

ГУМОР ЯК ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ

На сьогодні в психологічній науці існує декілька концептуальних підходів щодо вивчення механізмів соціалізації особистості. Серед них механізми: імпринтингу, екзистенційного натиску, наслідування, ототожнення, навіювання, соціальної фасілітації.

На наш погляд, особливої уваги заслуговує припущення щодо залежності процесу соціалізації особистості від притаманного їй почуття гумору та модальності його прояву.

Змістовний аналіз наукових розробок провідних фахівців з психології гумору демонструє складність та багатовимірність даного феномену, що підтверджується різноманіттям підходів до його вивчення. Закономірно, що жоден з напрямків вивчення, взятий окремо, не розкриває повною мірою сутність феномену гумору, а відображає лише окремі його характеристики та аспекти. Складність дослідження гумору полягає у глибині та неоднозначності його взаємозв'язків з різними сторонами внутрішнього світу особистості та її поведінкою. Тому гумор як об'єкт наукового дослідження, його механізми і соціально-психологічні особливості набувають значущості для психологічного визначення.

Традиційно феномен гумору розглядається як здатність особистості виявляти, фіксувати та осмислювати комічне у навколишній дійсності та емоційно на нього реагувати. Психологічна наука виокремлює три стилі гумору: афіліативний, самостверджувальний та агресивний. Вважається, що кожен з них може вживатись особистістю задля отримання соціального схвалення та позитивної оцінки певною групою.

Психологічний сенс гумору задається, з одного боку, тією роллю, яку він відіграє в своєму культурно-історичному генезисі, а з іншого боку, базовою соціально-психологічною функцією, яку він виконує в сучасному соціокультурному просторі, а також у випадках психопатології окремої особистості. Як показує аналіз, це функція компенсації дефіциту здібностей до регуляції життєдіяльності. Компенсуючи дефіцит здібностей до регуляції, гумор може служити і засобом її розвитку і ресурсом розвитку самої особистості.

Важливим є факт існування національної та етнокультурної своєрідності гумору, яка складається історично та має вплив на життєздійснення цілого народу та окремої особистості. Використання гумору впливає на макро- та мікросоціальні процеси (масові настрої, міжособистісні відносини). Психологічний вплив за допомогою гумору забезпечується механізмами трансляції смислів та їх інтерпретації. Функції гумору в культурі, суспільстві і особистісній регуляції можуть бути різними, але вони завжди підпорядковані цілі розвитку. Це означає, що гумор є засобом розвитку культури, суспільства і особистості.

На індивідуальному рівні почуття гумору можна розглядати як: особистісну якість; інтелектуальну здатність; специфічну взаємодію розуму і почуттів. Гострий та жартівливий склад розуму індивіда дозволяє помічати комічне в навколишній дійсності й емоційно та спонтанно давати відгук.

Почуття гумору, подібно міношукачеві, виявляє протиріччя в навколишньому світі та, в гіперболізованій формі, демонструє їхню абсурдність або безглуздість з наміром викликати сміх.

Перебільшуючи протилежність гідності та нікчемності будь-якої людини, надзвичайну важливість ситуації та невідповідність поведінки її учасників, жартівник зберігає дружельюбність і доброзичливість до об'єкту гумору.

Стиль гумористичної поведінки є проявом якісної характеристики почуття гумору окремого індивіда [2]. Так Р. Мартін виокремлює потенційно ресурсні (афіліативний і самопідтримувальний) та деструктивні (агресивний і самопринизливий) для психологічного здоров'я суб'єкта стилі гумору. Емпірично підтверджено, що «здорові» стилі гумору додатно корелюють з такими показниками психологічного здоров'я і благополуччя, як висока самооцінка, позитивний фон настрою, життєвий оптимізм, схильність до соціальної підтримки і встановлення близьких стосунків. І, навпаки, негативні стилі гумору додатно корелюють зі шкалами ворожості й агресії та від'ємно корелюють із задоволеністю стосунками та життям. Отже, зрозуміло, що різні стилі гумору диференційовано пов'язані з різними аспектами психологічного благополуччя особистості [1].

Отже, очевидно, що гумор за своєю суттю явище соціальне. Людина сміється і жартує набагато частіше, коли знаходиться поряд з іншими людьми. Навіть тоді, коли вона сміється на одинці (переглядаючи комедію, читаючи гумористичний текст, згадуючи забавний випадок з життя), її стан має соціальний характер, адже емоційно-гумористичні реакції пов'язані з поведінкою персонажів та реальних людей у минулому.

Крім того, гумористичну креативність індивіда можна розглядати як різновид його соціального досвіду. Так у дослідженні С. де Вітта і Т. Фергуса була виявлена позитивна кореляція між самоконтролем і, виявленою на основі самозвіту респондентів, схильністю використовувати гумор у соціальних взаємодіях та взаємовідносинах з іншими [3].

За визначенням Дж. Аптера, соціальний контекст гумору – це контекст гри, адже здатність генерувати гумор задля розваги іншого та його сміху розвивається як спосіб розширення можливостей гри. Сама ж гра виконує важливі соціальні, емоційні і когнітивні функції. Участь в грі автоматично означає несерйозне ставлення до дій та висловлювань іншого та власних ігрових проявів [4].

Крім того, почуття гумору особистості, з одного боку, є проявом наявних в неї уявлень про зміст життя та його сутність, а з іншого, маркером відчуття власної зв'язності з навколишнім світом. Отже, саме феномен гумору забезпечує можливість формування таких позитивних властивостей особистості, як цінування краси оточуючого світу і видатних досягнень людства, вдячність, надія, духовність, любов.

Відтак, можна стверджувати наступне: 1) гумор є однією з форм відбиття емоційного сприйняття особистістю оточуючого світу; 2) почуття гумору виступає формою прояву позитивного функціонування людини й ознакою її психічного і психологічного здоров'я; 3) гумор як особистісна риса забезпечує індивіду можливість реалізовувати адаптивні форми взаємодії з іншими; 4) гумор як соціально-психологічний інструмент забезпечує можливість встановлення та підтримки позитивно забарвлених взаємовідносин у соціальному просторі; 5) використання психотехнічних інструментів розвитку почуття гумору окремої особистості виступає дієвим механізмом її соціалізації.

Література

1. Бабаджанова А.Н. Щодо питання методології психологічних досліджень почуття гумору / А.Н. Бабаджанова. – Психологічні науки: збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького. – 2011. – № 58. – С. 97-100.
2. Дмитриев А.В. Социология юмора: Очерки / А.В. Дмитриев. – М.: Институт философии РАН, 1996. – 214 с.
3. Лук А.Н. О чувстве юмора и остроумии / А.Н. Лук. – М.: Искусство, 1998 – 268 с.
4. Скворцов С.Ю., Зайва О.О. Методика дослідження стилів гумору (HSQ) та шкала використання гумору як ресурсу стресоподолання (CHS) / С.Ю. Скворцов, О.О. Зайва. – Вісник Дніпропетровського університету. Педагогіка та психологія. – Дніпропетровськ, 2005. – №11. – С. 91-95.

УДК 796.011.1-055.1

Фролова О.А.

старший преподаватель кафедры физического воспитания, спорта и здоровья человека

РОЛЬ ДВИГАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ В ЖИЗНЕДЕЯТЕЛЬНОСТИ ЧЕЛОВЕКА

Здоровье – важнейшее достояние человека, основа его жизни, работоспособности, творческих успехов, семейного благополучия, настроения и долголетия. Здоровье народа отражает уровень жизни и санитарное благополучие страны, непосредственно влияет на продолжительность жизни и производительность труда, нравственный климат и активность людей. [1]

Технический прогресс, содействовал улучшению здоровья за счёт развития науки и медицины, улучшения экономических условий жизни, вместе с тем изменил образ жизни человека, создал новые